

L'EMPIRE OTTOMAN ET LA TURQUIE FACE À L'OCCIDENT

ذات شو کتسمات حضرت خلافتناھنیک متخلق اولدقلری اخلاق حسنه مرحت ومعدلت سنیه ملکداری واهالی پروری اقتضاسندن ناشی بودفعه
محضا تأیید دین ودولت واحیای ارکان ملک وملت نیت خیریه واراده خالصه سبله مجددا وضع وتأسبس قوانین شرعیه ضمنده متعلق اولان اراده علیہ
منینہ لرینی حاوی عدالت افزای سنوح وصدور یوریلان خط همايون شو کتقررون شاهانه لرینک صورتیدر

جمله یه معلوم اولدیغنی اوزره دولت علیہ مزک بدایت ظهور ندنبر واحکام جلیله قرآنیہ وقوانین شرعیه به کمالیله رعایت اولندیغندن
سلطنت سنیه مزک قوت ومکننت وبالله تعالی غایت واصل اولدیکن سنیه مزک غوائل تعاقبه واسباب متنوعیه مبنی
نه شرع شریفه ونه قوانین منیفه به اعیاد وامسال وتمامی حسبیلہ اولدی قوت وسموریت بالعکس ضعف وقره مبدل اولمش وحالبوکه قوانین شرعیه
تحتده اداره اولنمیان ممالکک پایدار اولدیغنی وخصایتن اولمش اولوب بللر خاارنر زنیوزنر انکار خیریت اثار ملوکانه مزدخی مجرد
اعمار ممالک وانحا وترقیه اهالی وقره اقصیه نافعه سنیه منحصر وممالک دولت علیہ مزک موقع بجز اقبندہ واراضی منبتہ سنه وخلقک قابلیت
واستعداد لرینه نظرا اسباب لازمه سنه تشبث اولدیغنی حالده بش اون سنه طرفندہ بتوفیقہ تعالی صور مطلوبه حاصل اوله جغنی ظاهر اولمغله

LE DÉCRET DES TANZIMAT
EXPLICATION DE TEXTE(S)

24 JANVIER 2020

Edhem ELDem

Chaire internationale d'histoire turque et ottomane

عون وعنايت حضرت باری به اعتماد و امداد روحانیت جان باری به یاری و استقامت اولدن دولت علیہ وممالک محروسه مزک حسن اداره سی
ضمنده بعض قوانین جدیده وضع وتأسبس لازم ومهم کوریننه رک اشوقوانین مقتضیه نک مواد اساسیه سی دخی امنیت جان ومحفوظیت عرض
ونا موس و مال وتعین وبرکو وعسا کر مقتضیه نک صورت جلب ومدت استخدامی قضیه لرندن عبارت اولوب شوبله که دنیا ده جانندن وعرض
وناموسدن اعزیز لرینک اولمغله تهلکه ده کوردیکه خلقت ذاتیه وجلبت فطره به سنده خیانتیه میل اولسه بیله محافظه جان وناموس بیچون
البته بعض صورتیه تشبث اولدیغنی و بعضی ممالکته مصلحت اولدیغنی ممالک بالعکس جان ناموسندن این اولدیغنی حالده دخی صدق
واستقامتدن ایرلیه جغنی وایشی وکوجی همان دولت وملته حسن خدمتدن عبارت اوله جغنی دخی بدیهی وظاهر درر وامنیت مال قضیه سنک فقدا نی
حالنده ایسه هر کس نه دولت ونه ملته اسنه میوب ونه اعمار ملکه باقه میوب دائمًا اندیشه واضطر ابدن خالی اوله مدیغنی مثللو عکسی تقدیرند • یعنی

L'EMPIRE OTTOMAN ET LA TURQUIE FACE À L'OCCIDENT

TRADUCTION DU HATTI SCHÉRIFF

LU DANS LA RÉUNION QUI A EU LIEU A GULHANÉ

Le 3 Novembre 1839.

LE DÉCRET DES TANZIMAT : EXPLICATION DE TEXTE(S)

24 JANVIER 2020

Tout le monde sait que, dans les premiers temps de la monarchie ottomane, les préceptes glorieux du Coran et les lois de l'empire étaient une règle toujours honorée. En conséquence, l'empire croissait en force et en grandeur, et tous les sujets, sans exception, avaient acquis au plus haut degré l'aisance et la prospérité. Depuis 150 ans, une succession d'accidents et des causes diverses ont fait qu'on a cessé de se conformer au code sacré des lois et aux réglemens qui en découlent, et la force et la prospérité antérieures se sont changées en faiblesse et en appauvrissement: c'est qu'en effet un empire perd tout son lustre quand il cesse d'être gouverné par les lois.

Ces considérations sont sans cesse présentes à notre esprit, et, depuis le jour de notre avènement au trône, la pensée du bien public, de l'amélioration de

Edhem ELDEM

Chaire internationale d'histoire turque et ottomane

Paolo Verona, *Retour de la cérémonie du sabre du sultan Abdülmecid du 12 juillet 1839* (1839)

Bir, iki, iki delik ; Abdülmecid oldu melik

Un, deux, et deux trous ; Abdülmecid est devenu sultan

Bir, iki, iki delik ; Abdülmecid oldu melik

Un, deux, et deux trous ; Abdülmecid est devenu sultan

۱ ۲ ۵ ۵

1255

à Paris, chez A. Buis et F. Dubroux, imp. édite. r. de la Cour, 4.

S. M. ABD - UL - MEDJID .

LE SULTAN .

سلطان عبدالمجيد خان

SULTAN ABDUL MEDJID KHAN

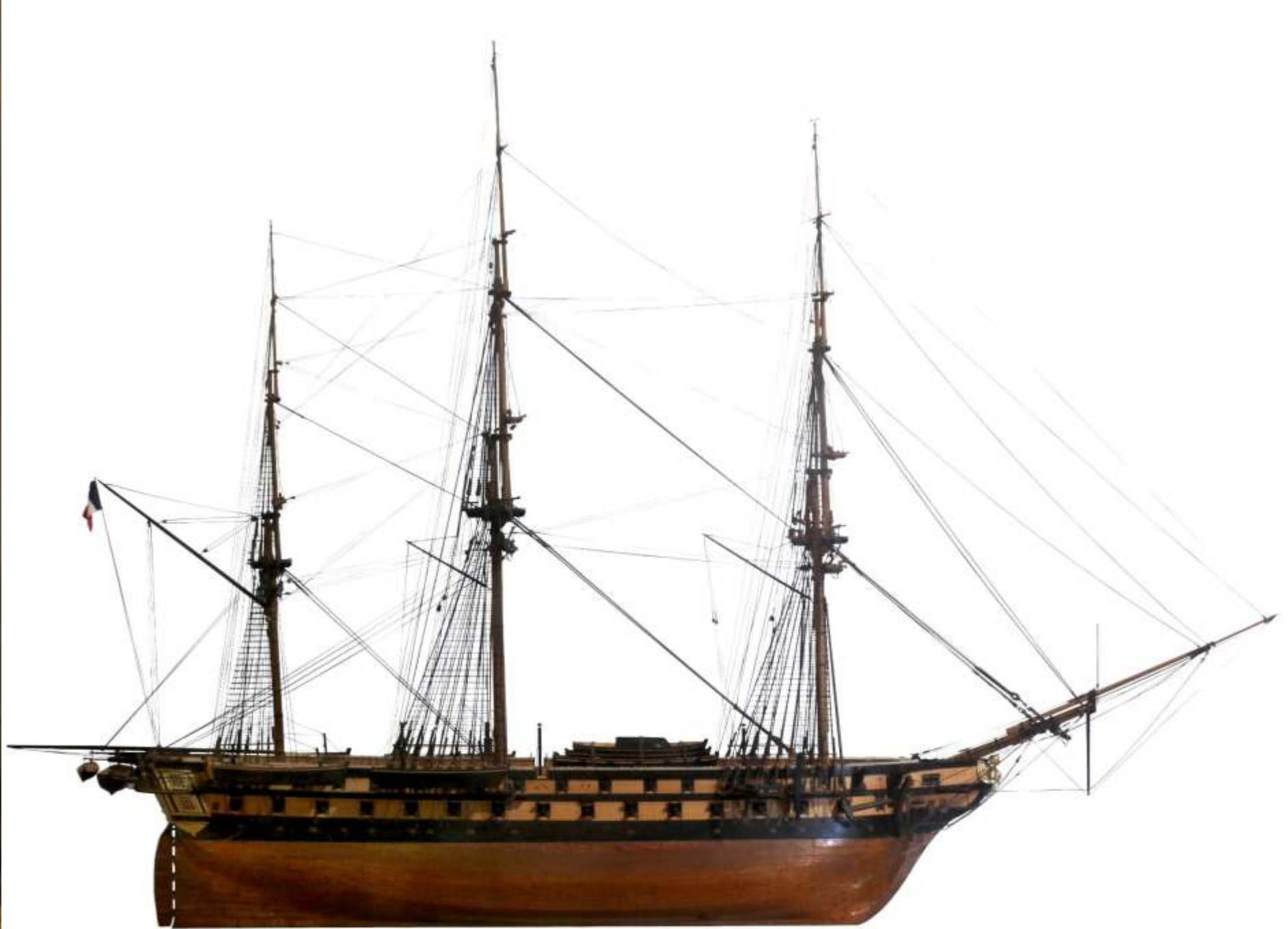

Reşid/Réhid Pacha,

Franz Xaver Winterhalter,
*François-Ferdinand-Philippe d'Orléans,
prince de Joinville (1844)*

La Belle Poule (1834), frégate de premier rang de 60 canons commandée par le prince de Joinville

Ivan Aivazovsky, *Combat opposant le brick russe Merkourii à deux vaisseaux ottomans, le 14 mai 1829 (1848)*

Prince de Joinville,
Incendie à Péra (1839)

Husrev/Khosrev Pacha

Prince de Joinville, *Vieux souvenirs, 1818-1848*, Paris, Calmann-Lévy, 1894, p. 159

ذات شو کسبجات حضرت خلافتناهنک متعلق اولدقلری اخلاق حسنة مرحت و عدلت سنیه ملکداری و اهالی پروری اقتضاسندن ناشی بودفده
محضا تأیید دین و دولت و احیای ارکان ملک و ملت نیت خیره و اراده خالصه سله مجدداد وضع و تأسیس قوا نین شرعییه متخنده متعلق اولان اراده علیه
متنهدرخی حاوی عدالت افزای سنوح و صدور یور بلان خط همايون شو کتفرون شاهانه ل پتک صورتید ر

جمله به معلوم اولدیغی اوزره دولت علیه مرک بدایت ظهور ندنبرو احکام جلیله قرآنیه و قوانین شرعییه به کالبله رعایت اولدیغندن
سلطنت سنیه مرک قوت و بکنت و بالجه تبعه سنک زمام و معیوریتی زبیه نایه واصل اولشکیکن یوزالی سنه وارد که خوائل متعاقبه و اسباب متنوعه به منی
نه شرع شریفه و نه قوانین منیفه به اقتیاد و امثال و انماقی حبسیله اولکی قوت و معیوریت بالعکس ضعف و فقره مبدل اولمش و حالبوکه قوانین شرعییه
متخنده اداره اولشیاغما نلک بایدار اولمه به جتی و اصحاب تدن پونش اولوب جلوس همايون روز قیر و زدنبرو افکار خیریت انار ملوکانه مردخی مجرد
انگار مسالک و انما و ترفیه اهالی و فقرا قضیه نافعه سنه منحصر و مسالک دولت علیه مرک موقع جغرافیه و اراضی منته سنه و خلقک قابلیت
و استعداد لرینه نظرا اسباب لازمه سنه نثبت اولدیغی حالده بش اون سنه نظر فنده بتوفیق تعالی صور مطلوبه حاصل اوله جتی ظاهر اولمشه
عون و عنایت حضرت باری به اعتقاد و امداد روحانیت جناب پیغمبری به توسل و استناد برله یوئدن یوله دولت علیه و مالک محروسه مرک حسن اداره سی
متخنده بعض قوانین جدیده وضع و تأسیس لازم و مهم کور بنسه رک اشرف قوانین مقتضیه مک مواد اساسیه سی دخی امنیت جان و محفوظیت عرض
و ناموس و مال و تعیین و پرکو و عساکر مقتضیه مک صورت جلب و مدت استخدای قضیه زدن عبارت اولوب شوله که دنیا ده جانندن و عرض
و ناموسدن اعزیرشی اولدیغندن برادمانری تله که کوردبکه خلقت ذاتیه و جلیت فطره به سنه خیا نته میل اولمشه بیه محافظه جان و ناموس بیجون
البته بعض صورتنره نثبت باید جکی و یودی دولت و مملکت مضر اوله کلدیگی سبب اولدیغی مثلو بالعکس جان و ناموسندن امن اولدیغی حالده دخی صدق
و استقامتدن اربله جتی وایشی و کویجی همان دولت و ملت و حسن خدمتدن عبارت اوله جتی دخی بدی و ظاهر در و امنیت مال قضیه سنک فقد انی
حالنده ایسه هر کس دولت و ملت و اسنمه یوب و نه انعام بلکه باقمه یوب دایما آدینسه و امنظر ایدن خالی اوله مدیغی مثلو عکس تقدیرنه به بش
اموال و املا کندن امنیت کامله سی اولدیغی حالده دخی همان کندو اینبیه و توسیع دایره تعشیه اوغرا شوب و کندوسنده کون بکون دولت و ملت غیرتی
و وطن محبت ارتوب آکا کوره حسن حرکت جالبشنه جتی شهیدن ازاده در و تعیین و پرکو ماده سی دخی چونکه پروت محافظه مالکی ایچون البته
عسکر و لشکره و سائر مصارف مقتضیه به محتاج اوله رق یواسه ایجه الله اداره اولنه جفته و ایچره دخی بیمه مک و پرکوسله حاصل اوله جفته بنه یونک دخی
بر حسن صورتنه باقانی اهم اولوب اگرچه مقدمه و اردن تلق اولمش اولان بد واحد بلیه سنندن له الحزب مما لک محروسه من اهل بیسی یوئدن اولمشه
قورنیش ایسه ده الات تخریبیه دن اولوب هیچ بر وقده نمره نافعه سی کور یله میان التزامات اصول مضره سی ایوم جاری اوله رق یو ایسه
بر مملکتک مصالح سیاسییه و امور مالییه سنی برادملک بد اختیار بنه و بلکه بجه جبر و قهر بنه تسلیم دیک اوله رق اولدیغی اگر ذاتا بر ایچره ادم دکل ایسه
همان کندو چیغارینه باقوب جمع حرکات و سکناتی غدر و ظلمدن عبارت اولمشه بعد ازین اهالی ممالکدن هر فردک املاک و قدرتنه کوره و پروروی
مناسب تعیین اوله رق کیه دن زیاده شی اله مامسی و دولت علیه مرک بر اوچرا مصارف عسکره و سائره سی دخی قوانین ایجاسیه الله تعالی
و تعیین اولوب آکا کوره اجرا اولمش لازمه دندر و عسکر ماده سی دخی ینموال محرم مواد مهمه دن اوله رق اگرچه محافظه وطن ایچون عسکر
و یرمک اهلینک فریضه دخی ایسه ده تعدیه قدر جاری اولدیغی وجهه بر مملکتک عدد نفوس موجوده سنه باقیه رق کینندن زبیه تحملسندن زیاده
و کینندن نقصان عسکر استلک هم نظام سزانی وهم زراعت و تجارت مواد نافه سنک اخلاقی موجب اولدیغی مثلو عسکر لکه کلنک الیه نهایت العسر
استخداملری دخی قوری و قطع تاسلی مستلزم اولمشه هر مملکتدن زوی تقدیرنه طلب اولنه جتی نقرات عسکره به ایچون بعض اصون حسنه
و درت و یا خود بش سنه مدت استخدام متخنده دخی بر طریق مناسو به وضع و تأسیس اولمشی ایجاب حال دندر و الحاصل یو قوانین نظامیه حاصل
اولدیغیه تحصیل قوت و معیوریت و اسایش و استراحت ممکن اولوب چه سنک اساسی دخی مواد مشر و حددن عبارت اولدیغندن فیما بعد اصحاب
جنه مک دعوالری قوانین شرعییه اقتضاسیجه علنا بر وجهه توفیق کور بلوب حکم اولمشه هیچ کیمه حفته خنی و جلی اعدام و ستم معامله سی اجرامی جائز
اولماقی و هیچ کیمه طرفندن دیگر بنک عرض و ناموسنه تسلط و قوعبولماقی و هر کس اموال و املاکنه کاک سر بسننه مالک و متصرف اوله رق آکا
بر طرفن مداخه و انماقی و فرصا برینک نهمت و قبحی و وقوعنده انک ور نه سی اول نهمت و قبا خندن یری اللعه اوله جغزیدن انک مانیه صادره ایله ور نه سی
حقوق ارتبیه ندر محرم فلماقی و تبعه سلطنت سنیه مردن اولان اهل اسلام و ملل سائره یومساعدات شاهانه مزه بلا استثناء مظهر اولق اوزره جان
و عرض و ناموس و مال ماده زدن حکم شرعی اقتضاسیجه کافه مما لک محروسه من اهل بیسنه طرف شاهانه مردن امنیت کامله و پریش و دیگر
خصوصیله دخی انصاف آرا ایله قرار ویرسی لازم کیش اولمشه مجلس احکام المدلیه اعضاسی دها زوی مرتبه تکثیر اولمشه رق و کلا و رجال
دولت علیه من دخی بعض تعیین اولنه جتی آمده او راده اجتماع ایدرک و جله سی افکار و مطالبات سی هیچ چکیم یوب سر بسنجه سوبلیه رک اشبو
امنیت جان و مال و تعیین و پرکو خصوصار نه دایر قوانین مقتضیه بر طرفن قرار شد بر بلوب و نظایات عسکره به ماده سی دخی باب سر عسکر ی دارشور اسنده
سوبله شلوب هر برقا نون قرار کور اولمشه الی ماشاهه تعالی دستور العمل طوئلق اوزره بالاسی خط هما یونغا ایله تصدیق و توشیح اولمش ایچون
طرف هما یونغه عرض اولمشون و اشبو قوانین شرعییه مجرد دین و دولت و ملک و ملتی احیا ایچون وضع اولمشه جتی اولدیغندن جانب هما یونغزدن
خلافتنه حرکت و قوه یوبلیه جفته عهد و میثاق اولوب خرقه شرعییه و او طه سنده جمع علما و کلا حاضر اولدیغی حالده قسم بالله دخی اوله رق
علما و و کلا دخی تحلیف اولنه جفتدن آکا کوره علما و وزرا دن و الحاصل حکم اولور ایسه اولسون قوانین شرعییه به مخالف حرکت ایدرک قباحت
تأیید بنه کوره تأییدات لایق بله پتک هیچ زبیه و خاطر و کزکه باقیه دخی اجرامی متخنده مخصوصا جزا فائونامه سی دخی تنظیم ایدرلسون و جله
مأموریتک الحاله هذه مقدار وافی معاشری اوله رق شاید هنوز اولیانری و او ایسه انردخی تنظیم اولنه جفتدن شرعا متغور اولوب خرابیت ملک سبب
اعظمی اولان رشوت ماده کریمه سنک قبا بعد عدم وقوعی ماده سنک دخی بقانون قوی ایله تا کیدینه باقلسون و کیفیات مشر و حد اصول عقیده بی یون بتون
تغیر و تجدید دعوت اوله جفتدن اشبو اراده شاهانه من در سعادت و بالجه ممالک حرمه من اهل بیسنه اعلان و اشاعه اولنه جتی مثلو دول متعابه دخی یومسولک
ان شاهه تعالی الی الاید بقاسنه شاهد اولق اوزره در سعادت عمر به مقیم بالجه سزایه دخی رحما ییدرلسون همان رچین تعالی حضرتلری جله مرئی موفیق یورسون
و یو قوانین مؤسسه مک خلافتنه حرکت ایدرلره تعالی حضرت تار بنک لعنته مظهر اولسون تار والی الابد فلاح یولسون تار امین

بوم یازار

TRADUCTION DU HATTI SCHÉRIFF

LU DANS LA RÉUNION QUI A EU LIEU A GUEHANE

Le 3 Novembre 1839.

Tout le monde sait que, dans les premiers temps de la monarchie ottomane, les préceptes glorieux du Coran et les lois de l'empire étaient une règle toujours honorée. En conséquence, l'empire croissait en force et en grandeur, et tous les sujets, sans exception, avaient acquis au plus haut degré l'union et la prospérité. Depuis 150 ans, une succession d'accidents et de causes diverses ont fait qu'on a cessé de se conformer au code sacré des lois et aux réglemens qui en découlaient, et la force et la prospérité antérieures se sont égarées en faiblesse et en appauvrissement; c'est qu'en effet un empire perd toute stabilité quand il cesse d'observer ses lois.

Ces considérations sont aux yeux présentes à notre esprit, et, depuis le jour de notre avènement au trône, la pensée de leur public, de l'amélioration de l'état des provinces et du soulagement des peuples n'a cessé de l'occuper uniquement. Or, si l'on considère la position géographique des provinces ottomanes, la fertilité du sol, l'abondance et l'intelligence des habitans, on découvre facilement qu'en appliquant à trouver les moyens efficaces, le résultat, qu'avec le secours de Dieu nous espérons atteindre, peut être obtenu dans l'espace de quelques années. Ainsi donc, pour le meilleur dans le service de Très-Haut, appuyé sur l'intervention de notre Prophète, nous jugons convenable de choisir par nos institutions nouvelles à peupler nos provinces qui composent l'empire ottoman le langage d'une bonne administration.

Ces institutions doivent principalement porter sur trois points, savoir: 1° les garanties qui doivent à nos sujets une parfaite sécurité quant à leur vie, leur honneur et leur fortune; 2° un mode régulier d'assiette et de prélever les impôts; 3° un mode également régulier pour la tenue des soldats et la durée de leur service.

Il en effet, la vie et l'honneur ne sont-ils pas les biens les plus précieux qui existent? Quel homme, quel que soit l'éloignement des amusements terrestres pour la violence, pourra s'empêcher d'être craintif et de s'inquiéter par lui, gouverner et au pays, si sa vie et son honneur sont mis en danger? Si un soldat ne peut à cet égard d'une sécurité parfaite, il ne s'attachera plus aux vices de la loi, et tous ses actes concourront au lieu du gouvernement et de ses terres.

Si l'on a à s'inquiéter de sécurité à l'égard de la fortune, tout le monde reste loyal à la voix du Prince et de la patrie; personne ne s'occupe du progrès de la fortune publique, absorbé que l'un est par ses propres inquiétudes. Si au contraire le citoyen possède avec confiance ses propriétés de toute nature, alors, plein d'ardeur pour ses affaires, dont il cherche à élargir le cercle afin d'étendre celui de ses possessions, il s'occupe chaque jour de valoir en son pays l'honneur du Prince et de la patrie, le dévouement à son pays. Ces sentimens devraient au lui la source des actions les plus laudables.

Quant à l'assiette régulière et fixe des impôts, il est très important de régler cette matière, car l'état, qui est, pour la défense de son territoire, l'âme à des di-

verses, ne peut se procurer l'argent nécessaire pour ses armées et autres services, que par les contributions levées sur ses sujets. Qu'on se rappelle à Dieu, ceux de votre empire, ainsi que pendant les temps dévolus du feu du monde, regardés mal à propos, au lieu de servir comme un moyen de revenu, ont mis l'empire en proie à l'incertitude, quoiqu'il ne puisse venir que des contributions dévastatrices; c'est ainsi que les contributions venant comme sous le nom d'impôt. Dans ce système d'administration civile et financière d'une localité est livrée à l'arbitraire d'un seul homme, c'est-à-dire, quelque fois à la main de fer des passions les plus violentes et les plus cupides, car si le fermier n'est pas bon, il n'aura d'autre soin que son propre avantage.

Il est donc nécessaire que désormais chaque membre de la société ottomane soit taxé pour une certaine quantité d'impôt déterminée, en raison de sa fortune et de ses facultés, et qu'il n'en soit au-delà ne puisse être exigé de lui. Il faut aussi que des lois spéciales fixent et limitent les dépenses de nos armées de terre et de mer.

Ensuite, comme nous l'avons dit, la défense du pays est une chose importante, et que ce soit un devoir pour tous les habitans de fournir des soldats à cette fin, il est devenu nécessaire d'établir des lois pour régler les engagements que devra fournir chaque localité, selon les nécessités du moment, et pour réduire à 5 ou 3 ans le temps du service militaire. Car c'est à la fois une chose importante et porter un coup mortel à l'agriculture et à l'industrie, que de priver, sans accord à la population respective des lieux, dans l'un plus, dans l'autre moins, d'hommes qui de leur présence font un bien, de sorte que c'est réduire les sociétés au désespoir, et contribuer à la dépopulation du pays, que de les retenir sans leur propre service.

En résumé, sans les dangers qui nous ont vus de voir la nécessité, il n'y a pour l'empire ni terre, ni richesse, ni bonheur ni tranquillité; il doit au contraire les attendre de l'observation de ces lois nouvelles.

Ces points devant être la base de tout prévenu sera jugé publiquement, conformément à notre loi divine, après enquête et examen, et, tant qu'un prévenu régulier ne sera point intervenu, personne ne pourra, secrètement ou publiquement, faire tort à une autre personne par le poison ou par tout autre moyen.

Une loi sera promulguée de porter atteinte à l'honneur de quiconque en soit.

Chacun possédera ses propriétés de toute nature, et en jouira avec la plus entière liberté, sans que personne pourra porter obstacle, sous prétexte que les fermiers innocents s'en trouvent privés de leurs droits légitimes et les biens de crime d'un serment pas combusques.

Ces concessions impériales s'étendant à tous les sectes, de quelque religion ou secte qu'ils puissent être, ils ne pourront sans exception, une sécurité parfaite est donc assurée que nous aux habitans de l'empire, dans leur vie, leur honneur et leur fortune, ainsi que l'exige le texte sacré de notre loi.

Quant aux autres points, comme ils doivent être réglés par le concours d'individus éclairés, nous avons de justice assigné de nouveaux membres, autant qu'il sera nécessaire, auquel se réuniront, à certains jours que nous déterminerons, nos ministres et les notables de l'empire. s'assemblera à l'effet d'étudier des lois réglementaires sur ces points de la sécurité de la vie et de la fortune, et sur celui de l'assiette des impôts. Chacun, dans ces assemblées, exposera librement ses idées et donnera son avis.

Les lois concernant la régularisation de service militaire seront débattues au conseil militaire, avant d'être en fait de son lieu.

Des qu'une loi sera faite, pour être à jamais valable et exécutoire, elle sera présentée, sous l'approbation de notre sanction, que nous écrirons en tête de notre main impériale.

Comme ces présentes institutions n'ont pour but que de faire refluer la religion, le gouvernement, la nation et l'empire, nous nous engageons à ne rien faire qui y soit contraire. En gage de notre promesse, nous voulons, après les avoir déposés dans la salle qui renferme le manuscrit glorieux du Prophète, en présence de tous les aghas et des grands de l'empire, faire serment par le nom de Dieu et faire jurer ensemble les aghas et les grands de l'empire.

Après cela, celui d'entre les aghas ou les grands de l'empire, ou toute autre personne que ce soit, qui violerait ces institutions, subira, sans qu'on ait égard au rang, à la considération et au crédit de personne, la punition correspondante à sa faute, sans répit. Un ordre royal sera rédigé à cet effet.

Comme tous les fonctionnaires de l'empire reçoivent aujourd'hui un traitement insuffisant, et qu'on régulariser les appointemens de ceux dont les fonctions ne seraient pas encore suffisamment estimées, une loi rigoureuse sera portée contre le trafic de la fonction et des charges (riches) qui la lui donne réputation, et qui est une des principales causes de la décadence de l'empire.

Les dispositions ci-dessus arrêtées étant une altération et une rénovation complète des anciens usages, ce statut impérial sera publié à Constantinople et dans tous les lieux de notre empire, et devra être communiqué officiellement à tous les ambassadeurs des puissances amies résidant à Constantinople, pour qu'ils soient témoins de l'octroi de ces institutions, qui, si l'on plaît à Dieu, dureront à jamais.

Soit ce, que Dieu très-haut nous ait en sa sainte et digne garde.

Que ceux qui feront un acte contraire aux présentes institutions soient l'objet de la malédiction divine, et privés pour toujours de toute espèce de bonheur.

CLÉONTE.- *Bel-men.*

COVIELLE.- Il dit que vous alliez vite avec lui vous préparer pour la cérémonie, afin de voir ensuite votre fille, et de conclure le mariage.

MONSIEUR JOURDAIN.- Tant de choses en deux mots ?

COVIELLE.- Oui, la langue turque est comme cela, elle dit beaucoup en peu de paroles. Allez vite où il souhaite.

Molière, *Le Bourgeois gentilhomme*, Acte IV, Scène I

جمله يه معلوم اولديغي اوزره دولت عليه مزك بدايت ظهور ندينبرو احكام جليله قرآنيه و قوانين شرعيه يه
كماليله رعايت اولنديغيندن سلطنت سسنيه مزك قوت و مكنت و بالجمله تبعه سنك رفاه و معموريتي
رتبه غايته واصل اولمش ايكن ...

Cümleye ma'lûm olduđu üzere Devlet-i Aliyyemizin bidâyet-i zuhurundan-berü
ahkâm-ı celîle-i Kur'âniye ve kavânîn-i şer'iiyyeye kemâliyle ri'âyet olunduğundan
saltanat-ı seniyyemizin kuvvet ve miknet ve bi'l-cümle tebe'asının refâh ü
ma'mûriyeti rütbe-i gâyete vâsıl olmuş iken ...

Tout le monde sait que, dans les premiers temps de la monarchie ottomane, les
préceptes glorieux du Coran et les lois de l'Empire étaient une règle toujours
honorée. En conséquence, l'Empire croissait en force et en grandeur, et tous les
sujets, sans exception, avaient acquis au plus haut degré l'aisance et la prospérité.

Tout le monde sait que, dans les premiers temps de la monarchie ottomane, les préceptes glorieux du Coran et les lois de l'Empire étaient une règle toujours honorée. En conséquence, l'Empire croissait en force et en grandeur, et tous les sujets, sans exception, avaient acquis au plus haut degré l'aisance et la prospérité. Depuis 150 ans, une succession d'accidents et des causes diverses ont fait qu'on a cessé de se conformer au code sacré des lois et aux règlements qui en découlent, et la force et la prospérité antérieures se sont changées en faiblesse et en appauvrissement ; c'est qu'en effet un empire perd toute stabilité quand il cesse d'observer ses lois.

Ces considérations sont sans cesse présentes à notre esprit, et, depuis le jour de notre avènement au trône, la pensée du bien public, de l'amélioration de l'état des provinces et du soulagement des peuples n'a cessé de l'occuper uniquement. Ainsi donc, plein de confiance dans le secours du Très-Haut, appuyé sur l'intercession de notre Prophète, nous jugeons convenable de chercher par des institutions nouvelles à procurer aux provinces qui composent l'Empire ottoman le bienfait d'une bonne administration.

Ces institutions doivent principalement porter sur trois points qui sont : 1° les garanties qui assurent à nos sujets une parfaite sécurité quant à leur vie, leur honneur et leur fortune ; 2° un mode régulier d'asseoir et de prélever les impôts ; 3° un mode également régulier pour la levée des soldats et la durée de leur service.

Et en effet, la vie et l'honneur ne sont-ils pas les biens les plus précieux qui existent ? Quel homme, quel que soit l'éloignement que son caractère lui inspire pour la violence, pourra s'empêcher d'y avoir recours et de nuire par là au gouvernement et au pays, si sa vie et son honneur sont mis en danger ? Si au contraire il jouit à cet égard d'une sécurité parfaite, il ne s'écartera pas des voies de la loyauté et tous ses actes concourront au bien du gouvernement et de ses frères.

S'il y a absence de sécurité à l'égard de la fortune, tout le monde reste froid à la voix du Prince et de la patrie ; personne ne s'occupe du progrès de la fortune publique, absorbé que l'on est par ses propres inquiétudes. Si au contraire le citoyen possède avec confiance ses propriétés de toute nature, alors, plein d'ardeur pour ses affaires, dont il cherche à élargir le cercle afin d'étendre celui de ses jouissances, il sent chaque jour redoubler en son cœur l'amour du prince et de la patrie, le dévouement à son pays. Ces sentiments deviennent en lui la source des actions les plus louables.

Quant à l'assiette régulière et fixe des impôts, il est très important de régler cette matière, car l'État, qui est, pour la défense de son territoire, forcé à des dépenses diverses, ne peut se procurer l'argent nécessaire pour ses armées et autres services, que par les contributions levées sur ces sujets. Quoique, grâce à Dieu, ceux de notre Empire soient depuis quelque temps délivrés du fléau des monopoles, regardés mal à propos autrefois comme une source de revenu, un usage funeste subsiste encore, quoi qu'il ne puisse avoir que des conséquences désastreuses ; c'est celui des concessions vénales connues sous le nom d'*iltizam*. Dans ce système, l'administration civile et financière d'une localité est livrée à l'arbitraire d'un seul homme, c'est-à-dire quelquefois à la main de fer des passions les plus violentes et les plus cupides, car si ce fermier n'est pas bon, il n'aura d'autre soin que son propre avantage.

Il est donc nécessaire que désormais chaque membre de la société ottomane soit taxé pour une quotité d'impôts déterminée, en raison de sa fortune et de ses facultés, et que rien au-delà ne puisse être exigé de lui. Il faut aussi que des lois spéciales fixent et limitent les dépenses de nos armées de terre et de mer.

Bien que, comme nous l'avons dit, la défense du pays soit une chose importante, et que ce soit un devoir pour tous les habitants de fournir des soldats à cette fin, il est devenu nécessaire d'établir des lois pour régler les contingents que devra fournir chaque localité, selon les nécessités du moment, et pour réduire à 4 ou 5 ans le temps du service militaire. Car c'est à la fois faire une chose injuste et porter un coup mortel à l'agriculture et à l'industrie, que de prendre, sans égard à la population respective des lieux, dans l'un plus, dans l'autre moins, d'hommes qu'ils n'en peuvent fournir ; de même que c'est réduire les soldats au désespoir et contribuer à la dépopulation du pays, que de les retenir toute leur vie au service. En résumé, sans les diverses lois dont on vient de voir la nécessité, il n'y a pour l'Empire ni force, ni richesse, ni bonheur, ni tranquillité ; il doit au contraire les attendre de l'existence de ces lois nouvelles.

C'est pourquoi désormais la cause de tout prévenu sera jugée publiquement, conformément à notre loi divine, après enquête et examen, et, tant qu'un jugement régulier ne sera point intervenu, personne ne pourra secrètement ou publiquement, faire périr une autre personne par le poison ou tout autre supplice. Il ne sera permis à personne de porter atteinte à l'honneur de qui que ce soit. Chacun possédera ses propriétés de toute nature, et en disposera avec la plus entière liberté, sans que personne puisse y porter obstacle ; ainsi, par exemple, les héritiers innocents d'un criminel ne seront point privés de leurs droits légaux et les biens du criminel ne seront pas confisqués.

Ces concessions impériales s'étendant à tous nos sujets, de quelque religion ou secte qu'ils puissent être, ils en jouiront sans exception. Une sécurité parfaite est donc accordée par nous aux habitants de l'Empire, dans leur vie, leur honneur et leur fortune, ainsi que l'exige le texte sacré de notre loi.

Quant aux autres points, comme ils doivent être réglés, par le concours d'opinions éclairées, notre conseil de Justice (augmenté de nouveaux membres, autant qu'il sera nécessaire) auquel se réuniront, à certains jours que nous déterminerons, nos ministres et les notables de l'Empire, s'assemblera à l'effet d'établir des lois réglementaires sur ces points de la sécurité de la vie et de la fortune, et sur celui de l'assiette des impôts. Chacun, dans ces assemblées, exposera librement ses idées et donnera son avis.

Les lois concernant la régularisation du service militaire, seront débattues au conseil militaire, tenant séance au palais du seraskier.

Dès qu'une loi sera finie, pour être à jamais valable et exécutoire, elle nous sera présentée ; nous l'ornerons de notre sanction, que nous écrirons de notre main impériale.

Comme ces présentes institutions n'ont pour but que de faire refleurir la religion, le gouvernement, la nation et l'Empire, nous nous engageons à ne rien faire qui y soit contraire. En gage de notre promesse, nous voulons, après les avoir déposées dans la salle qui renferme le manteau glorieux du Prophète, en présence de tous les ulémas et des grands de l'Empire, faire serment par le nom de Dieu et faire jurer ensuite les ulémas et les grands de l'Empire.

Après cela, celui d'entre les ulémas ou les grands de l'Empire, ou toute autre personne que ce soit, qui violerait ces institutions, subira, sans qu'on ait à tenir compte du rang, de la considération et du crédit de la personne, la peine correspondante à sa faute bien constatée. Un code pénal sera rédigé à cet effet.

Comme tous les fonctionnaires de l'Empire reçoivent aujourd'hui un traitement convenable, et qu'on régularisera les appointements de ceux dont les fonctions ne seraient pas encore suffisamment rétribuées, une loi rigoureuse sera portée contre le trafic de la faveur et les charges que la loi divine réproouve, et qui est une des principales causes de la décadence de l'Empire.

Les dispositions ci-dessus arrêtées étant une altération et une rénovation complète des anciens usages, ce rescrit impérial sera publié à Constantinople et dans tous les lieux de notre Empire, et devra être communiqué officiellement à tous les ambassadeurs des puissances amies résidant à Constantinople, pour qu'ils soient témoins de l'octroi de ces institutions, qui, s'il plaît à Dieu, dureront à jamais.

شماره
فردی همایونده مندیج اولاره قوائیه شرعیه ناک حرف بحرف اجرائیه و مواد اساسیه ناک فرودعانه دائر اکثریت ارا ایله قیاد و بر برونه
مساعده ایدیکه وضعی و حلی خارجاً و داخلً طرف همایونده القا اولنانه شایری قوائیه مؤسسه نوقوح و نظیمه ایتدی که کنه ناک
رضه و عبله بر حکم و فرمان ایتدی که وضع اولنشی و اولده یوق قوائیه تغییرینی تجویز بوردیجه ضمه واه

Hatt-ı hümayunumda münderic olan kavanin-i şer'iiyenin harf-be-harf icrasına ve mevadd-ı esasiyenin füruatına dair ekseriyet-i ara ile karar verilen şeylere müsaade eyleyeceğime ve hafi ve celi haricen ve dahilen taraf-ı hümayunuma ilka olunan şeyleri kavanin-i müesseseye tevfiq ve tatbik etmedikçe kimsenin lehine ve aleyhine hüküm ve ferman etmeyeceğime ve vaz' olunmuş ve olunacak kavaninin tağyirini buyurmayacağıma va[[lla]hi

Je jure devant Dieu que je permettrai l'application exacte des lois comprises dans mon décret impérial, ainsi que de tout ce qui a été décidé à la majorité des voix au sujet des actes découlant de ses principes fondamentaux et que je n'émettrai aucun décret ou commandement pour ou contre qui que ce soit tant que les choses qui me sont soumises, secrètement comme ouvertement et de l'extérieur comme de l'intérieur, ne se conforment aux lois fondatrices.

Petit lexique des *Tanzimat* : le registre du politique et du juridique

Texte turc de 1839

Devlet-i Aliyyemiz
kavânîn-i şer'yye
devlet ve memleket
devlet ve millet
devlet ve millet
mülk
i'mâr-ı mülk
kavânîn-i cedîde
kavânîn-i şer'yye
rüşvet

Traduction littérale

notre État sublime
les lois de la Charia
État et pays
État et nation
État et nation
propriété, domaine

lois nouvelles
les lois de la Charia
pot-de-vin, corruption

Texte français de 1839

la monarchie ottomane
les lois de l'Empire
gouvernement et pays
gouvernement et frères
prince et patrie
fortune publique
progrès de la fortune publique
institutions nouvelles
institutions
trafic de faveurs

شرع *cher'*, s. a. 1. Action de commencer, d'entamer. 2. Action d'établir une loi. 3. Loi, particulièrement divine. 4. Justice. —

أهل شرع *ehli cher'*. Homme de loi, jurisconsulte. —

شرع الله *cher'oullah* et شرع شريف *cher'i cherif*. La loi divine, la loi sacrée.

— امر شرعك ديمك *emri cher'un dimek*. Citer en justice. —

حاكم الشرع اولان قاضيلر *hākimuchcheri' olān qāziler*. Les juges organes de la loi.

شرعاً *cher'an* et شرعاً *cher'i-lè*, adv. a. Juridiquement.

Petit lexique des *Tanzimat* : le registre des idées

Texte turc de 1839

Traduction littérale

Texte français de 1839

refah ü ma'mûriyet
emniyet-i cân
mahfuziyet-i 'ırz u nâmûs
mahfuziyet/emniyet-i mâl
hıyânet
sıdk u istikamet
endîşe ve ıztırâb
mülk
i'mâr-ı mülk
harabiyet-i mülk
tagyîr ü tecdid
ihya

trahison
loyauté et droiture
inquiétude et souffrance
propriété, domaine

ruine des domaines
modification et renouvellement
ressusciter

aisance et prospérité
sécurité de la vie
protection de l'honneur
protection de la fortune
violence
loyauté
inquiétudes
fortune publique
progrès de la fortune publique
décadence de l'empire
altération et rénovation
refleurir

Article VI. La loi est l'expression de la volonté générale. Tous les citoyens ont droit de concourir personnellement, ou par leurs représentants, à sa formation. Elle doit être la même pour tous, soit qu'elle protège, soit qu'elle punisse. Tous les citoyens étant égaux à ses yeux sont également admissibles à toutes dignités, places et emplois publics, selon leur capacité, et sans autre distinction que celle de leurs vertus et de leurs talents.

Ces concessions impériales s'étendant à tous nos sujets, de quelque religion ou secte qu'ils puissent être, ils en jouiront sans exception.

Article VII. Nul homme ne peut être accusé, arrêté ni détenu que dans les cas déterminés par la loi, et selon les formes qu'elle a prescrites. Ceux qui sollicitent, expédient, exécutent ou font exécuter des ordres arbitraires, doivent être punis ; mais tout citoyen appelé ou saisi en vertu de la loi doit obéir à l'instant : il se rend coupable par la résistance.

C'est pourquoi désormais la cause de tout prévenu sera jugée publiquement, conformément à notre loi divine, après enquête et examen, et, tant qu'un jugement régulier ne sera point intervenu, personne ne pourra secrètement ou publiquement, faire périr une autre personne par le poison ou tout autre supplice.

Article XIII. Pour l'entretien de la force publique, et pour les dépenses d'administration, une contribution commune est indispensable : elle doit être également répartie entre tous les citoyens, en raison de leurs facultés.

[...] l'État, qui est, pour la défense de son territoire, forcé à des dépenses diverses, ne peut se procurer l'argent nécessaire pour ses armées et autres services, que par les contributions levées sur ces sujets.

Il est donc nécessaire que désormais chaque membre de la société ottomane soit taxé pour une quotité d'impôts déterminée, en raison de sa fortune et de ses facultés, et que rien au-delà ne puisse être exigé de lui.

Article XVII. La propriété étant un droit inviolable et sacré, nul ne peut en être privé, si ce n'est lorsque la nécessité publique, légalement constatée, l'exige évidemment, et sous la condition d'une juste et préalable indemnité.

Chacun possédera ses propriétés de toute nature, et en disposera avec la plus entière liberté, sans que personne puisse y porter obstacle ; ainsi, par exemple, les héritiers innocents d'un criminel ne seront point privés de leurs droits légaux et les biens du criminel ne seront pas confisqués. [...] Une sécurité parfaite est donc accordée par nous aux habitants de l'Empire, dans leur vie, leur honneur et leur fortune, ainsi que l'exige le texte sacré de notre loi.

Partout, si un peuple est puissant, si un empire prospère, c'est que les lois de convention y sont conformes aux lois de la nature ; c'est que le gouvernement y procure aux hommes l'usage respectivement libre de leurs facultés, la sûreté égale de leurs personnes et de leurs propriétés. Si, au contraire, un empire tombe en ruines ou se dissout, c'est que les lois sont vicieuses ou imparfaites, ou que le gouvernement corrompu les enfreint.

Volney, Les Ruines

La position de Reschid Pacha est toujours bonne, son influence semble même augmenter. Il vient de terminer un grand travail qui paraîtra bientôt, et qui embrasse des réformes hardies, mais réellement utiles. L'effet qu'il doit produire au dehors et au-dedans de l'Empire, pourra faire juger des ressources que possède encore la Turquie, et du parti qu'on en peut tirer. Ce travail comprendra :

1° des garanties pour la liberté des personnes, et la jouissance paisible des propriétés.

2° un projet de loi de conscription.

3° un système de contributions uniformes, et établis sur une base unique.

Il faut que Reschid Pacha se sente bien fort pour entreprendre des changements aussi complets et aussi nouveaux au milieu de la crise actuelle ; c'est au reste une noble tâche, et il s'y consacre avec ardeur. Il est loin d'abandonner toute idée d'un rapprochement avec l'Égypte.

Lettre du Comte de Lurde, chargé d'affaires, 17 octobre 1839 AMAE

Votre Hatti-Chérif était un coup de maître en politique et il produit un grand effet sur les sentiments du public à la fois ici et en France. Je n'ai jamais désespéré de voir la Turquie relever la tête en tant qu'élément d'importance dans l'équilibre des puissances.

Lord Palmerston, ministre des Affaires étrangères à
Lord Ponsonby, ambassadeur à Constantinople, 2 décembre 1839

Le mécontentement des Turcs s'est encore beaucoup accru et est devenu à son comble depuis qu'ils ont entendu parler d'un firman du G. S. que l'on assure avoir été lu à Bucarest. [...]

« Nous sommes tous frères, dit Sa Hautesse, Turcs, Francs, Grecs ou Juifs, nous pouvons avoir une croyance ou un culte différents, mais nous sommes tous les enfants d'un même Dieu ! Vivez donc comme les membres d'une seule et même famille ! »

« Après les excès déjà commis par Sultan Mahmoud, disent à leur tour les Turcs, il ne lui manquait que de s'avilir et de nous avilir en nous mettant sur la même ligne que les infidèles. »

Rapport du consul à Salonique, 13 novembre 1826

On remarque dans la marche du sultan deux tendances qu'il suit simultanément ; l'une de soutenir le peuple contre le sultan et les rayas contre les Turcs, l'autre d'étendre son propre pouvoir, ses revenus, sa complète indépendance et les autres avantages de son existence personnelle. Loin de faire aucune concession sur ce second rapport, une mesure récente vient de limiter jusqu'au droit de pétition.

Rapport du comte de Boislecomte, 2 février 1834

Memalik-i mahrusamızda mütevattın ve saye-i Şeriat-ı İslamiye ve adalet-i şahanemizde mustazil olan bilcümle reayanın istihsal-i refah-i halleri ve teşettüt ü perişaniden vikaye ve himayeleri mültezem-i şahanem olmağla [...]

Il appartient à ma personne impériale d'assurer la protection et la défense de toute ruine ou danger de tous les sujets tributaires vivant dans nos domaines bien protégés sous l'égide de la loi de l'islam et à l'ombre de notre justice

Extrait d'un décret autorisant la réparation de lieux de culte non musulmans, 1831

[...] Nous continuons à être assez tranquilles dans la capitale. Cependant il paraît qu'il existe un grand mécontentement ; et ce qui le prouve ce sont les fréquents incendies qui ont lieu, quoiqu'ils sont accidentels, il est à craindre qu'ils ne soient mis à dessein. L'incendie qui a eu lieu le 8 courant au Fez-hana et dont on évalue la perte à cinq millions de piastres a été très sensible au gouvernement. Avant-hier il y en a eu un à Yeni-Capou qui a consommé en 5 heures 400 belles maisons des plus riches propriétaires arméniens. Hier au soir il en a éclaté un autre aux Sept-Tours dans le quartier turc ; il n'a brûlé que six maisons. Enfin depuis 2 mois une dizaine d'incendies ont eu en des époques très rapprochées. Tous ces malheurs ne mettent que la consternation parmi les populations et ne font qu'accroître la misère, restreindre la confiance et entraver les affaires.

Lettre particulière de Constantinople, 17 octobre 1839 AMAE

a change in the official ideology of the state. Not long before, Mahmud II had hinted at such a change when he stated: "From now on I do not wish to recognize Muslims outside the mosque, Christians outside the church, or Jews outside the synagogue."⁶ The formulation of this vision of an imperial administration based on universal laws in the context of the imperial edict was a significant first step toward the transformation of hitherto Muslim, Christian, and Jewish subjects into *Ottomans*.

⁶Éd[ouard] Engelhardt, *La Turquie et le Tanzimat; ou Histoire des réformes dans l'Empire ottoman depuis 1826 jusqu'à nos jours*, 1 (Paris: A. Cotillon, 1882), p. 33.

Şükrü Hanioglu, Engelhardt, *A Brief History of the Late Ottoman Empire* (2008), p. 74

L'on peut admettre, et ce n'est pas son moindre titre à l'estime de l'Europe dont il aspirait à implanter la civilisation dans l'Empire, l'on peut supposer du moins que, sans vouloir encore émanciper ses sujets rayas au point de les assimiler aux musulmans, Mahmoud entendait les relever de l'état d'abjection qu'ils subissaient depuis la conquête et il n'est pas invraisemblable que vers la fin de sa vie, il ait réellement exprimé cette noble pensée : « Je ne veux reconnaître désormais les musulmans qu'à la mosquée, les chrétiens qu'à l'église et les juifs qu'à la synagogue. »

Engelhardt, *La Turquie et le Tanzimat* (1882), p. 33

Décret du 17 juillet 1839, publié dans la gazette officielle, *Takvim-i Vekayi*

Bu defa taraf-ı eşref-i sadaretpenahiye hitaben beyaz üzerine sünuh ve sudur buyurulub mah-i halin beşinci günü Bab-ı Fetvapenahi'de beyne'l-vükela kıraat olunan hatt-ı hümayun-ı şahane mazmun-ı münifinde her bir hususda kanun-ı nısfet ü hakkaniyete riayet enva-ı muhsinatı mucib ve bunun hilaf-ı hareket dünya ve ahiretde vehamet ü mücazâtı müstevcib olacağı rehin-i rütbe-i bedahet ve murad-ı mekârim-itiyad-ı şahane hemişe kâffe-i mesalih-i saltanat-ıseniyyelerinin şer'-i şerife tatbik ve evamir-i sübhaniyeye rebt ü tevfiik olunmasıyla cümleden taraf-ı eşref-i mülukâneye davat-ı hayriye isticlab olunması kazıye-i muktezıyesinden ibaret ve bu emr-i lazımu'l-itinaya kemaliyle dikkat kâffe-i mevadda müreccah bir keyfiyet olub ezcümle cemi'-i zamanda şer'an ve dinen begayet kabih ve muzırr ve tahrib-i bilad ve tazrir-i ahali ve ibada sebab-i müstakil olarak hüdavendigâr-ı firdevs-aşiyân hazretlerinin asr-ı hümayunlarında ceza kanunnameleri tertib ve neşriyle bitevfikihi teala men' ü terkine himmet olunmuş olan irtışa madde-i kerihesiyle müteferriatı olan mevadd-ı na makbule-i zulmiyenin zaman-ı nısfet-nişan-ı şahanede dahi ale'd-devam metruk olması ve sair bu misillü usul-ı na merziyenin dahi zuhur ve vukuuna zinhar ve zinhar meydan verilmemesi nezd-i âlide kemaliyle mültezim yani gerek Dersaadet'de ve gerek memalik-i mahrusatü'l-mesalik-i şahanede sakin ve mutavattın bilcümle ahali ve reaya ve aceze ve beraya velhasıl kâffe-i bay ü geda ez her cihet asayış-i hal ve aramış-i balleri husulüyle saye-i saltanat-ı seniyyede mal ü can ve mahall ü mekânından müsterih ve emin ve asar-ı renciş ü teaddiden masun ve mutmain olmaları ehass-ı metalib-i şahane ve akdem-i mearib-i padişahane olmak hasebiyle bu maksad-ı a'lâ ve metalib-i aksaya mebni badezin hiçbir taraftan hâkpây-ı hümayuna ve daire-i feyz-bahire-i şahaneye mücevherat ve nukud ve sair hedaya ve takdime takdim kılınmamak ve bundan maada vükela-yı fiham ve rical ve daiyan ve bendegân-ı sıdk-ittisam ve kâffe-i hademe-i saltanat-ı seniyye-i ebed-kıyam caniblerinden dahi gerek hafi ve gerek celi o misillü hediye ve hediye baha namı ve nam-ı aharla kat'a ve katibeten bir şey ahz ü kabul kılınmamak üzere zikrolunan ceza kanunnamelerinin ila maaşallahu teala düsturü'l-amel tutulması ve fakat keyfiyetin bu defa herkese etrafiyla ilan ü işaasıyla ondan sonra eğer hilaf-ı kanun-ı ceza ve münafi-i emr ü rıza bir mahalden o makule takdime ve hediye kabul olunduğu iştilir ve tahkik olunur ise derhal mütecasir olanlar haklarında ahkâm-ı ceza icra kılınacağından ona göre hareketle şu hususun vakten mine'l-evkat ve sebeben mine'l-esbab bozulmaması mü'ekkiden emr ü ferman buyurulmuş ve bu cihetle kâffe-i memurin farize-i zimmet-i ubudiyet ve lazime-i uhde-i memlukiyeti olduğu üzere mesalih-i mevkûlesinde tarik-i selamet-refik-i iffet ve istikametden ser-i mu inhiraf etmeyerek her halde ifa-yı hüsn-i hizmetle sermaye-i saadet-hal darin olan usul-ı rasti ve sadakati iltizam ve tahsil-i niknam ile mugayiri hareketden tevakkı ve mücanebet ve taşra memurlarından dahi memul-ı âlinin hilafı hareketi tecviz ve vedia-i cenab-ı Huda olan ahali ve fukarayı kendi temettü ve menafii garazıyla veyahut cihet-i aharla rencide ve tecrim eden olur ise dakika fevt olunmaksızın o makuleler haklarında dahi icra-yı hakk ü adalet olunacağından bu dakikalara cümle tarafından sarf-ı nakdine-i fikret ile hafazallahu teala mazhar-ı muaheze ve itab olubak halatdan ziyade ihtiraz ve mücanebet olunması hususları icab-ı irade-i madelet ifade-i şahaneden bulunmuş olmağla tenbihen ve ikazen suret-i irade-i seniyye işbu mahalde tafsilen beyan ü ihtar kılındı

بودفقه اشرف سدارتنهايه خطاياياض اوزر بنه ستوخ وسدور بيور بلوب ماء حالك بشني كوني باب فتوايناهيده بين الوكلا قرأت اولشان خط همايون شاهانه معنون مينفده هر بخصوصنه قانون نصفت وحقانته وعات انواع محنتاي موسسويوك خلاقى حركت دنيا واخرتد وعات وعبازاي مستوحياوله جنى رهين رتبة بداهت و مرادكارم اعتبار شاهانه هميشه كلفه مصالح سلطنت ميندريك شرع شرعنه تطبيق واوامر سنجيده ربط و توفيق اولفيله جبه دن طرف اشرف ملوكا تبه دعوت حربه استجلاب اولفسي قضيه مقتضيه سندن عبارت و بواير لازم الاعتناء كاليه دقت كلفه مواد مخرج بر كيفيت اولوب از جبه جيج زمانه شرعا دنيا بغنايت مبيع ومضرمغريب بلاد ونصير اهال وعباد سلب مستقل اوله رقى خداوندكار فردوس آسان حضرتلريك عصر همايونلرده چراقا بونامه رى رتيب ونشريله بتوفيقه تعالى منع وركنه همت اولوش اولدن ارتسا ماده كريبه سلبه متفرقات اولان مواد نامقبوله تخليهك زمان نصفت نسان شاهانه ده دخى على الدوام برك اولفسي وسائر بومتلو اصول نامر سبهك دخى ظهور ووقوعنه زهار وزهار ميدان وبرلماسى نزد عايله كاليه ملتزم بئى كرك درسعادته وركنه مساكت محروسة المسالك شاهانه ساكني وموطن بالجه اهالي ورمنا وبخره وبريا والمسايل كافة باي وكذا ازهر جهت ساساي حال وارامن بالرى حصوله سايه سلطنت سبه ده مال وجان وبخيل ومكان سندن مسترخ وامين وانار رنجش ونمديدن معصوم ومعشرين اولفسي اخص مطالب شاهانه واقدم مارب بادشاهانه اولفى حسيه بوممصداغلا ومطلب اقصايه مئى بعداز ين هيج بر طرفدن خاكاي همايونه ودارد جض باهرا شاهانه مجموعه رات وتعود وسائر هدايا وتقدمه تقديم قشماق وبوندن ماعدا وكلاي قشماق ورجال وداعيان ويندكار صديق انسام وكافة خدمه سلطنت سبه ايد قيام جايلردن دخى كرك حنى وركك جلي اوئتلوهديه وهديه جها ناي ونام آخره قطعنا وطاطيه برئى اخذ وقبول قشماق اوزره ذكر اولشان چراقا بونامهك ال ماشده اه تعالى دستور العمل طولفسي ووقفه كيتيك بودفقه دخى هر كنه اطرافيه اعلان وانسانه سبه ائدن مكره اكر خلاق قانون چراقا مئاقى امر ورضا بر بخلدن اومتوله تقدمه وهديه قبول اولفدبئى اشديداور وتحقق اولتور ايه درحال خصماير اولفرخانلرده احكام چراقا بونامهك جخلدن اكا كوره حركته شوخصوصك وقتا من الاوقات وسنا من الاسباب بوزلماسى مؤكدا امر وفرمان بيورلس ويو جهته كافة مامورين فر ائسه ذمت عبوديت ولازمه عهدنه ملكويتى اولفدبئى اوزره مصالح موكوله سنده طريق سلامت رقيق عفف واستقامتدن سرمدو تحرفى ايئدرك هر حالده انضاي حسن خدمته سرمايه سعادت حال دارين اولان اصول راستى وصلاحى التزام وتحصيل نيك نام ايله معاريى حركتدن توفى وبخلفت وطيره مامورلردن دخى ماملو عاليك خلاقى حركتى مجبور بودفقه جنبل خدا اولان اهالي وقهراقى كشدومتع وبتاقى غرضيله وباحود جهت آخره رنجيده وبغير بادن اولور ائسه دقيقه قوت اولفقتسرين اومقبوله ر حقلرند دخى اجرائى حق وعيادات اولوهخفتدن بودفقه رجه طرفدن صرف نقدينه فكرت ايله حفظ اه تعالى منظم مواخذ وعات اوله جنى سالادن زياده احتراز وبخايت اولفسي خصوصى الحاجت اراده معدلت افاده شاهانه دن بولوش اولفيله تنبها وايغلا صورت اراده سبه اشومخلده تفصيلا بيان واحطار قلندى

[...] gerek Dersaadet'de ve gerek memalik-i mahrusatü'l-mesalik-i şahanede sakin ve mutavattin bilcümle ahali ve reaya ve aceze ve beraya velhasıl kâffe-i bay ü geda ez her cihet asayiş-i hal ve aramiş-i balleri husulüyle saye-i saltanat-ı seniyyede mal ü can ve mahall ü mekânından müsterih ve emin ve asar-ı renciş ü teaddiden masun ve mutmain olmaları ehass-ı metalib-i şahane [olmağla ...]

[...] le plus cher des vœux impériaux étant d'assurer à tous les habitants et tributaires, faibles et puissants, bref à tous, riches ou pauvres, qu'ils vivent à Constantinople ou dans les domaines impériaux, la sûreté et la tranquillité à tous égards, de leur fournir, sous la protection du sultanat exalté, la sécurité de la fortune et de la vie, de leur demeure et résidence et de les tenir à l'écart des effets de tout souci ou agression [...]

بودیغه طرف اشرف سدارتنهای به خطایا یاض اوزر نه ستوخ وسدور
بیور بلوب ماء حالک بشنی کونی باب قنونا بنهیده بین الولا قرائت اولشان
خط همایون شاهانه معنون منقده هر یخصوصه قانون نصفت وحقانته
وعایت انواع محنتی موسی و بونک خلاق حرکت دنیا واخرته و علمت
ومجازاتی مستوحیاوله حتی رهین زبته بداهت و مراد مکارم اعتیاد شاهانه
همیشه کافه مصالح سلطنت سنبیل شک شریع شریعه تطبیق و اوامر سبحانه
ربطه و توفیق اولنسله جبه دن طرف اشرف ملوکاته به دعوات حریه
استیجاب اولنسی قضیه مقتضیه سندن عبارت و بوازم لازم الاعتیاب
کالیسه دقت کافه مواد مرجع بر کیفیت اولسوب از جبه جیع زمانه
شرعا و دنیا بغایت فصیح و مضمر و تغریب بلاد و تغریب اهالی و عباد
سبب مستقل اوله رفی خداوندگار فردوس آسنان حضرتلر شک عصر
همایونلر نه جرا قانونا مملری ریب و بشریه بتوفیقه تعالی منع و زکته
همت اولنن اولان ارتسا ماده کریمه سببه متفرقات اولان مواد نامقبوله
تخلیهک زمان نصفت آسنان شاهانه دخی علی الدوام متروک اولنسی و سائر
پومتلو اصول نامر سببک دخی ظهور و وقوعنه زنتهار و زنتهار میدان و برلمانی
زید عالیله مملزم یعنی کرک در سعادتده و کرک ممالک محروسه المسالک
شاهانهده ساکن و متوطن بالجمله اهالی و رعایا و تجره و برابا و المساسل کافه
بابی و کذا از هر جهتا سببش حال و ارامش بالری حصوله سایه سلطنت
سینه ده مال و جان و محمل و مکان سندن مسترخ و امین و آثار رنجش و نسیهیدن
مضون و معین اولنری اخص مطالب شاهانه و اقدم مآرب بادشاهانه اولنی
حسبیه یوم تصداعلا و مطلب اقصایه مینی بعدازین هیچ طرفدن خاکلی
همایونیه و داریه جسی باهره شاهانه به مجوهرات و تقود و سائر هدایا و تقدیمه
تقدیم قلماسق و بوندن ماعدا و کلای قضا و رجال و داعیان و بندگان
صدیق انسام و کافه خدمه سلطنت سینه اید قیام جا بیلرین دخی کرک خنی
و کرک جلی اولنللو هدیه و هدیه بها نای و نام آخره قطعسا و طایفه برنی اخذ
و قبول قلماسق اوزره ذکر اولنشان جرا قانونا سنبیل شک الی ماشده اه تعالی
دستور العمل طولنسی و فقط کیفیتک بودیغه دخی هر کسه اطرافیه اعلان
و اشاعده سینه آندن مکرر اگر خلاق قانون جرا و مناقی امر و رضای برآمدن
اومقوله تقدیمه و هدیه قبول اولن دخی اشیدیلور و تحقیق اولنور ایسه در حال
مضامیر اولنلر خنلر نه حکام جرا اجرا کته چنلن اکاکوره حرکت شوخ صوصک
وقتا من الاوقات وسینا من الاسباب یوزلماسی مؤ کذا امر و فرمان یوزلمش
و یوزجهته کافه مأمورین فریضه ذمت عبودیت و لازمه عهدیه ملوکیتی
اولن دخی اوزره مصالح موکوله سنده طریق سلامت رفیق عفت و استقامتدن
سرمدو تحریف ایجیه زک هر حالده انضای حسن خدمته سرما به سعادت
حال داری اولان اصول راستی و صداقتی التزام و تحصیل شک نام ایله
مغایری حرکتدن توفی و بخت و طسره مأمورلرین دخی مأمول عالیک
خلاق حرکتی مجبور بودیغه جناب خدا اولان اهالی و ققراق کشید و تمتع
و متناقی غرضیه و با خود جهت آخره رنجیده و غیر بی بدن اولور ایسه
دقیقه قوت اولنلن سبب او مقوله ل حقلر نه دخی اجزای حق و عدالت
اولنلر جفتدن بودیغه زه جبه طرفدن صرف نقیبه فکر ت ایله حفظ اه تعالی
منظمه مؤ اخذ و عدالت اوله جتی سالان دن زیاده احتراز و بجا نیت اولنسی
خصوصلری بجات اراده معدلت افاده شاهانه دن یولنن اولنسله تنبها
و ایقاعلا صورت اراده سینه اشو محله تفصیلا بیان و احطار قلندی

[...] badezin hiçbir taraftan hâkpây-ı hümayuna ve daire-i feyz-bahire-i şahane mücevherat ve nukud ve sair hedaya ve takdime takdim kılınmamak ve bundan maada vükela-yı fiham ve rical ve daiyan ve bendegân-ı sıdk-ittisam ve kâffe-i hademe-i saltanat-ı seniyye-i ebed-kıyam caniblerinden dahi gerek hafi ve gerek celi o misillü hediye ve hediye baha namı ve nam-ı aharla kat'a ve katıbeten bir şey ahz ü kabul kılınmamak [...]

[...] personne n'offrirá désormais plus de bijoux, de numéraire ou d'autres cadeaux et présents à l'empereur ou à l'entourage impérial ; par ailleurs, les ministres, dignitaires, prêtres, loyaux esclaves, ainsi que tous les serviteurs du sultanat exalté et éternel ne donneront ni ne recevront, ouvertement ou secrètement, le moindre cadeau ou la moindre somme, sous quelque nom que ce soit [...]

بودیغه طرف اشرف سدارتناهی یہ خطایا یااض اوزرینہ ستوخ وسدور
یور بلوب ماء حالک بشنی کونی باب قنوابناهدیه بین الوکلا قرأت اولشان
خط هما یون شاهانه معنون منقده هر یخصوصنه قانون نصفت وحقانته
وعایت انواع محنتی موجب و بونک خلاق حرکت دنیا واخرتده وعلت
ومجازاتی مستوحیاوله جنی رهین زینة بداعت و مراد مکارم اعتیاد شاهانه
همیشه کافه مصالح سلطنت سیدلک شریع شریعه تطبیق و اوامر سبحانیه
ربطه و توفیق اولتسله جبه دن طرف اشرف ملوکاته به دعوات حریه
استیلاب اولتسی قضیه مقتضیه سندن عبارت و بوازم لازم الاعتیاب
کالیسه دقت کافه مواد مرجع بر کیفیت اولسوب از جبه جمع زمانه
شرعا و دنیا بغایت فحیح و مضر و تخریب بلاد و تصرف اهل و عباد
سبب مستقل اوله رفی خدانو بدکار فردوس آسبان حضرتلر تک عصر
همایونلر ده جزا قانونناملری ریب و شریعه بتوفیقه تعالی منع و زکته
همت اولتیش اولان ارتسا ماده کریمه سببه متفرقات اولان مواد نامقبوله
تخلیهک زمان نصفت نشان شاهانه ده دخی علی الدوام بتوک اولتسی وسائر
یومتلو اصول نامر شبه تک دخی ظهور و وقوعنه زینهار وزینهار میدان و برلماسی
زید عالیله کالیله ملتزم یعنی کرک در سعادتده و کرک مسالت محروسه المسالت
شاهانهده ساکن و سوطن بالجمله اهالی و رعایا و تجره و برابا و المسائل کافه
بابی و کذا از هر جهت اساسی حال و ارامن بالری حصوله سایه سلطنت
سینه ده مال و جان و تحیل و مکاتندن مسترخ و امین و آثار رنجش و نماییدن
مضون و معین اوللری اخص مطالب شاهانه واقیم مارب بادشاهانه اولتی
حسبیه یوم تصداعلا و مطلب اقصایه مینی بعدازین هیچ طرفدن خاکلی
همایونیه و داره جنس باهره شاهانه به مجوهرات و نفود وسائر هدایا و تقدمه
تقدیم قلماسق و بوندن ماعدا وکلای قضام و رجال و داعیان و بدنگان
صدیق انسام و کافه خدمه سلطنت سینه اید قیام جا بلریدن دخی کرک خنی
و کرک جلی او تللو هدیه و هدیه بیا نای و نام آخره قطعسا و طایفه برشی اخذ
و قبول قلماسق اوزره ذکر اولتشان جزا قانونناملر تک الی ماشده اه تعالی
دستور العمل طوالتی و فقط کتبیک بودیغه دخی هر کسه اطرافیه اعلان
و انشاده سینه ابدن مسکر اگر خلاف قانون جزا و مناقی امر و رضا برآمدن
اومقبوله تقدمه و هدیه قبول اولتدیغی اشکدیلور و تحقیق اولتور ایسه در حال
مضامیر اولتدیغی خنلر ده احکام جزا اجرا کده چنلن اکا کوره حرکتیه شو خصوصتک
وقتا من الاوقات وسینا من الاسباب یوزلماسی مؤ کدا امر و فرمان یوزلمش
و یو جهت کافه مأمورین فریضه ذمت عبودیت و لازمه عهدیه ملوکیتی
اولدیغی اوزره مصالح موکوله سنده طریق سلامت رفیق عفت و استقامتندن
سرمو تحریف ایجده لک هر حالده انضای حسن خدمتیه سرما به سعادت
حال دارین اولان اصول راستی و صداقتی التزام و تحصیل تک نام ایله
مغایری حرکتندن توقی و مخالفت و طغیره مأمورلریدن دخی مأمول عالیک
خلاق حرکتی مجبور و بودیغه جناب خدا اولان اهالی و ققراق کشید و تمتع
و متناقی غرضتیه و با خود جهت آخریه رحیمده و غیر بیدن اولور ایسه
دقیقه قوت اولتقیسزین او مقوله لر حقلرند دخی اجزای حق و عدالت
اولدیغی بدیقه زه جبه طرفدن صرف نقیبه فکر تک ایله حفظ اه تعالی
منظم موأخذ و عدالت اوله جنی سالانندن زیاده احتراز و محاببت اولتسی
خصوصلری ایجاب اراده عدالت افاده شاهانه دن یولتیش اولتسه تنبها
و ایقاعلا صورت اراده سینه اشو محله تفصیلا بیان و احطار قلندی

[...] memul-ı âlinin hilafı hareketi tecviz ve vedia-i cenab-ı Huda olan ahali ve fukarayı kendi temettü ve menafii garazıyla veyahut cihet-i aharla rencide ve tecrim eden olur ise dakika fevt olunmaksızın o makuleler haklarında dahi icra-yı hakk ü adalet olunacağından [...]

[...] justice sera immédiatement faite à l'encontre de quiconque tolèrerait un acte contraire au désir sublime et opprimerait la population et les démunis par appât du gain et pour ses propres intérêts ou de toute autre manière [...]

یودفعه طرف اشرف سدارتنهای به خطایایاض اوزر بنه ستوخ وسدور
بیور بلوب ماء حالک بشنی کونی باب فتواینهاهید بین الولا قرأت اوتشان
خط همایون شاهانه معنون منقده هر یخصوصه قانون نصفت وحقانیت
وعایت انواع محنتی موجب و بویک خلاق حرکت دنیا واخرتده وعلت
ومجازاتی مستوحیاوله جنی رهین زبنه بداعت و مراد مکارم اعتیاد شاهانه
همیشه کافه مصالح سلطنت سیدلک شریع شریعه تطبیق و اوامر سبحانه
ربطه و توفیق اولیسه جبه دن طرف اشرف ملوکاته به دعوات حریه
استیلاب اولیسی قضیه مقتضیه سندن عبارت و بوازم لازم الاعتیاب
کالیسه دقت کافه مواد مرجع بر کیفیت اوسوب از جبه ججع زمانه
شرعا و دنیا بغایت مبیح و مضر و تخریب بلاد و تضریر اهالی و عبادت
منیب مستقل اوله رفی خداوندگار فردوس آسبان حضرتلر تک عصر
همایونلر ده چرا قانوننامه لری ریب وشریعه بتوفیقه تعالی منع و ترکته
همت اولش اولان ارتسا ماده کریمه سببه متفرقات اولان مواد نامقبوله
تخلیه تک زمان نصفت نشان شاهانه دخی علی الدوام بتروک اولسی وسائر
یومتلو اصول نامر شیک دخی ظهور و وقوعته زنهار و زنهار میدان و برلماسی
زید عالیله کالیله ملتزم یعنی ترک در سعادت و ترک مساقت مجروده المسائل
شاهانه سآکن و متوطن بالجه اهالی و رعایا و تجره و برابا و الحاسل کافه
بابی و کذا از هر جهت اساسی حال و ارامش بالری حصوله سایه سلطنت
سینه ده مال و جان و تحیل و مکاتندن مستخرج و امین و آثار رنجش و نهاییندن
مضون و معین اولماری اخص مطالب شاهانه و اقدم مآرب پادشاهانه اولمی
حسیله یوم تصداعلا و مطلب اقصایه منی بعد ازین هیچ طرفدن خاکلی
همایونیه و داره فیض باهر شاهانه محوهرات و تقود وسائر هدایا و تقدمه
تقدیم قلماسق و بوندن ما عدا و کلای قضا و رجال و داعیان و بتدکات
صدیق انسام و کافه خدمه سلطنت سینه اید قیام جابلرندن دخی کرک خنی
و کرک جلی او مللو هدیه و هدیه بها نای و نام آخره قطعاً و طایفه برشی اخذ
و قبول قلماسق اوزره ذکر اولشان چرا قانوننامه لری تک الی ماشیه اه تعالی
دستور العمل طوالتی و فقط کتبیک یورقمه دخی هر کسه اطرافیه اعلان
وانشاده سینه ائدن مکره اگر خلاف قانون چرا مناقی امر و رضا بر محمدن
اومقبوله تقدمه و هدیه قبول اولم دخی اشیدیلور و تحقیق اولمور ایسه در حال
مضامیر اولمور خنلرنده احکام چرا اجرا کته جعتدن آکا کوره حرکته شو خصوصت
وقتا من الاوقات و سینه من الاسباب یوزلماسی مؤکدا امر و فرمان یوزلمش
و یوجیهه کافه مأمورین فریسته ذمت عبودیت و لازمه عهدیه ملوکیتی
اولدیی اوزره مصالح موکوله سنده طریق سلامت رفیق عفت و استقامتندن
سرمدو تحریف ایجیه لک هر حالده انضای حسن خدمته سرما به سعادت
حال دارین اولان اصول راستی و صداقتی التزام و تحصیل تک نام ایله
مغایری حرکتندن توفیق و محاببت و طهره مأمورلرندن دخی مأمول عالیتک
خلاق حرکتی مجبور وودیعته جناب خدا اولان اهالی و ققراقی کشند و مجمع
و متناقی غرضیه و با خود جهت آخره رنجیده و غیر بیدن اولور ایسه
دقیقه قوت اولمقنسرین او مقوله لر حقلرند دخی اجزای حق و عدالت
اولم جفتدن یودقیقه لره جبه طرفدن صرف نقیبه فکرته ایله حفظ اه تعالی
منظمه مواخذ و عتبات اوله جنی سالانندن زیاده احتراز و محاببت اولمسی
خصوصت لری ایجاب اراده معدلت افاده شاهانه دن یولمش اولمسه تنبها
و ایقاعلا صورت اراده سینه اشو محله تفصیلا بیان و احطار قلندی